

Den danske flexicurity-model

Stor andel af danskerne er i job

I Danmark går næsten tre ud af fire voksne danskere på arbejde. Det er en af de højeste beskæftigelsesfrekvenser i Europa, og før krisen lå vi med en beskæftigelsesgrad på 78 pct., faktisk på en 1. plads i EU. Samtidig har danske lønmodtagere en meget høj jobtilfredshed sammenlignet med andre lande i EU – faktisk den næsthøjeste i EU. Den høje tilfredshed hænger bl.a. sammen med en grundlæggende følelse af sikkerhed på arbejdsmarkedet og gode muligheder for at finde job. De senere års debat om dovne arbejdsløse virker på denne baggrund malplaceret. Selv om der i Danmark er relativt mange på overførsler, er der ikke færre personer, der arbejder end i andre lande. Danskerne arbejder i stor stil – og er glade for det.

af cheføkonom **Erik Bjørsted**

28. marts 2016

Analysens hovedkonklusioner

- Der er en meget stor procentdel af de voksne danskere, som arbejder, sammenlignet med andre lande. Danmark har den 4. højeste beskæftigelsesfrekvens i EU. Før krisen havde vi den højeste.
- At en så høj andel af danskerne arbejder sammenlignet med andre lande kan i lyset af debatten herhjemme virke overraskende. Det er rigtigt, at vi har en stor andel i den arbejdsdygtige alder, som modtager overførelsesindkomst. Men der er ikke færre, som arbejder end i andre lande vi normalt sammenligner os med.
- Danmark ligger samtidig i den høje ende, når det kommer til jobtilfredshed – kun overgået af Finland. Ifølge Eurostat har lønmodtagernes følelse af jobsikkerhed og deres muligheder for at finde job stor betydning for, hvor tilfredse de er.
- Der er ikke noget, der tyder på, at danskerne skulle være særligt dovne eller glade for at være på overførsler. Selv om der er flere på overførsler i Danmark end i andre lande, er der også flere i job.

Kontakt

Cheføkonom

Erik Bjørsted

Tlf. 33 55 77 12

Mobil 27 68 79 50

eb@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

En stor procentdel af danskerne er i job

Der har gennem de senere år været megen diskussion om antallet af overførselsmodtagere i Danmark, og om der er for mange på overførsler og for få i job. Mange forskellige tal har svirret i debatten, for hvem skal man egentlig tælle med, når man taler om overførselsmodtagere: Studerende? Barselsmodtagere? Syge? Pensionister? Eller hvad med folk med nedsat arbejdsevne, som er i fleksjob? Andre er faktisk også i beskæftigelse i fx virksomhedspraktik eller løntilskud, skal de tælles som overførselsmodtagere? En stor del af de danske overførselsmodtagere er personer, der med god grund er på overførselsindkomst.

Af de knap 800.000 danskere der er på overførselsindkomst, er der faktisk en del, som er i arbejde – bare ikke ordinær beskæftigelse, men derimod støttet beskæftigelse, som fx løntilskud, virksomhedspraktik, skånejob, fleksjob mm. En stor del har desuden så store sociale problemer at de ikke vurderes at kunne tage et arbejde. Endelig er der også personer, som er på barsel.

Ser man på gruppen af overførselsmodtagere, er det formegentlig kun de personer der indgår i bruttoløsheden (dvs. de registrerede arbejdsløse samt de aktiverede), som i morgen ville kunne tage et arbejde. Dvs. ca. 120.000 fuldtidspersoner.

Modsat det indtryk man får i den offentlige debat, er det faktisk de sidste tyve år lykkedes at gøre et pænt indhug i gruppen af personer på overførselsindkomst. Siden midten 1995 har der overordnet været en faldende tendens i antallet af overførselsmodtagere, som midlertidigt blev afbrudt af den globale afmatning i begyndelsen af 00'erne i kølvandet på IT-boblen og igen af den nuværende krise.

Ser man på de 16-64-årige gennem hele perioden, er antallet af overførselsmodtagere mellem 16 og 64 år faldet fra ca. 930.000 fuldtidspersoner i 1995 til ca. 800.000 i 2014 – et fald på ca. 130.000 fuldtidspersoner. I pct. af befolkningen mellem 16 og 64 år er gruppen af overførselsmodtagere faldet fra 26,8 pct. til knap 22,5 pct.

Figur 1. Udviklingen i 16-64-årige overførselsmodtagere

Anm.: Data er i ADAMs databank tilbageført til 1985. Man skal passe på med at sammenligne henover 1995, fordi serien før 1995 er ekskl. overførselsmodtagere i støttet beskæftigelse, mens opgørelsen fra 1995 er inkl. støttet beskæftigelse.

Kilde: AE på baggrund af UADAM, Danmarks Statistik.

Dekomponerer man udviklingen fra 1995 til 2014, svarer faldet i andelen på overførelsesindkomst til ca. 152.000 fuldtidspersoner, hvis befolkningen mellem 16 og 64 år havde været uændret fra 1995 og frem. Det fremgår af tabel 1.

Befolkningstilvæksten fra 1995 til 2014 havde isoleret set faktisk tilsagt en stigning på 28.000 fuldtidspersoner, hvis man i løbet af perioden ikke havde fået reduceret andelen på overførelsesindkomst.

Tabel 1. Dekomponering af udviklingen i antallet af 16-64-årige overførelsesmodtagere

	Ændring for uændret andel på overførelsesindkomst	Ændring for fastholdt 1995 befolkning
Ændring i antal overførelsesmodtagere (1.000 fuldtidspersoner)	28,1	-152,0

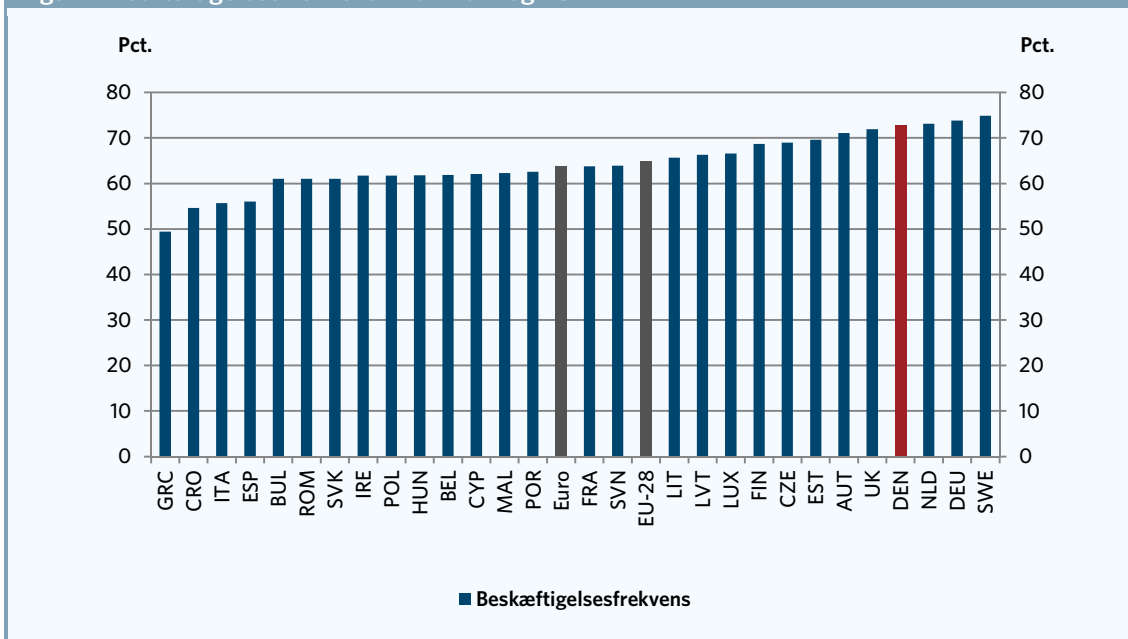
Anm.: Ændringen i antallet af 16-64 årige overførelsesmodtagere er blevet dekomponeret for perioden 1995-2014. Udover de to viste søjler er der også en mindre krydseffekt på 4.600 personer.

Kilde: AE på baggrund af UADAM, Danmarks Statistik.

Alligevel har det gentagne gange i den offentlige debat lydt, at der i Danmark er alt for mange på overførelsesindkomst i stedet for at være i arbejde – mange flere end i andre lande. Antallet af overførelsesmodtagere er blevet ledsaget af argumenter om, at det for mange danskere ikke kan betale sig at arbejde, og arbejdsløse er blevet omtalt som dovne, der hellere vil være på ydelser end i job.

Hvad der ikke har fået meget opmærksomhed i debatten er, at der faktisk er en meget stor procentdel af de voksne danskere, som arbejder sammenlignet med andre lande. Beskæftigelsesfrekvensen er et mål for, hvor stor en andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder, der er i job. Som det ses af figur 2, har Danmark den 4. højeste beskæftigelsesfrekvens i EU. Før krisen havde vi faktisk den højeste. Historisk har vi også ligget i toppen, og i lange perioder har vi ligget foran lande som fx Sverige og Tyskland, der dog ikke har været så hårdt plaget af den aktuelle krise – bl.a. fordi de ikke har haft en boble på boligmarkedet.

Figur 2. Beskæftigelsesfrekvens i Danmark og EU

Anm.: Der ses på beskæftigelsesfrekvensen for de 15-64 årige i 2014.

Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

At så høj en andel af danskerne arbejder sammenlignet med andre lande kan i lyset af debatten herhjemme virke overraskende. Det er rigtigt, at vi har en stor andel i den arbejdsdygtige alder, som modtager overførelsesindkomst, men der er altså ikke flere, som står udenfor arbejdsmarkedet end i de lande, hvor man ikke har den samme adgang til overførelsesindkomst. Beskæftigelsesfrekvensen viser netop, at der i Danmark er en høj procentdel, som arbejder, og relativt færre, som ikke er i job. I andre lande, hvor sikkerhedsnettet ikke er så udbygget som herhjemme, må de ikke-beskæftigede leve af familiens indkomst eller på anden måde forsørge sig selv. I diskussionen om antallet af overførelsesmodtagere, skal man derfor huske, at der altså grundlæggende ikke er en procentvist større del af befolkningen, der arbejder i andre lande.

Velfærdsstaten med daginstitutioner, plejehjem og barselsordninger er en essentiel del af forklaringen på, at en så høj andel af landets kvinder er at finde på arbejdsmarkedet, selv om de har børn. Den danske model med aktiv arbejdsmarkedspolitik som et vigtigt element har ligeledes gjort sit til sikre en høj erhvervsdeltagelse.

Eurostat: Danskerne er meget tilfredse med at arbejde

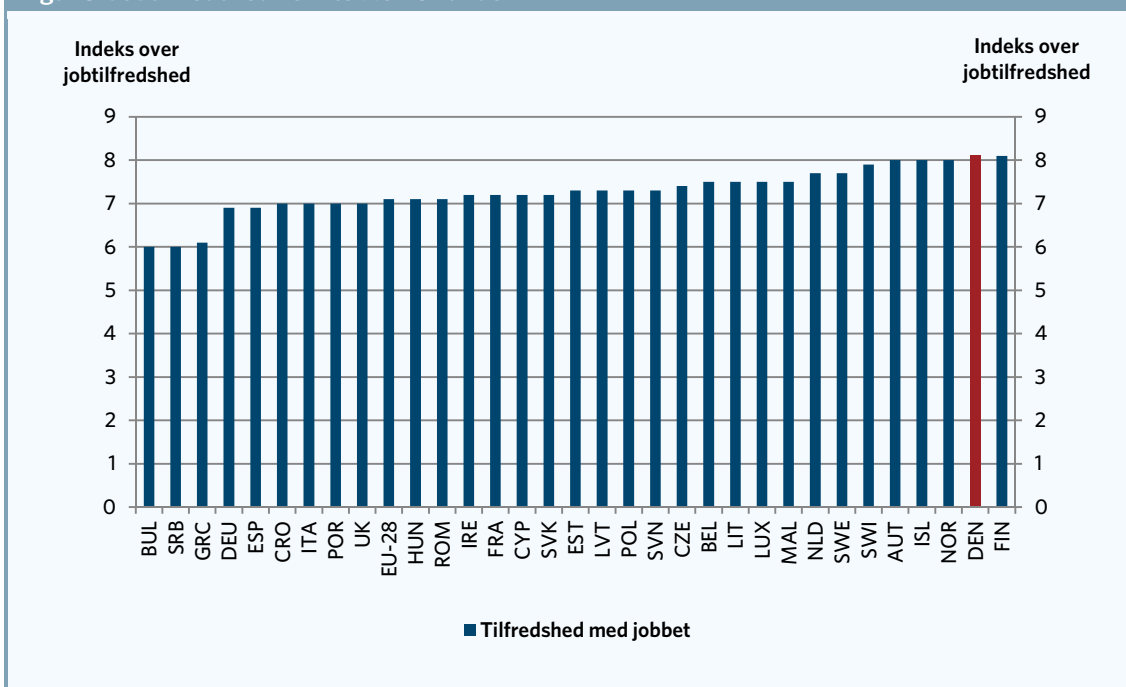
Det danske arbejdsmarked er bygget op om en flexicity-model, hvor både fleksibilitet og sikkerhed er i højsæde. I Danmark er det let for virksomhederne at hyre og fyre medarbejdere, fordi der er en lav grad af ansættelsesbeskyttelse i de danske lønmodtagerkontrakter. Samtidig er der mange, der frivilligt skifter job. Alt i alt er der altså en stor mobilitet og fleksibilitet på det danske arbejdsmarked.

At danske lønmodtagere accepterer en lav ansættelsesbeskyttelse i stedet for at kræve lange opsigelsesfrister og favorable fratrædelsesordninger skyldes, at de kan regne med et godt og veludbygget sikkerhedsnet fra statens side, hvis de skulle miste jobbet. Man kan lettere leve med at blive fyret fra den ene uge til den næste, når man ved, at der er et sikkerhedsnet, der griber en, så man ikke er nødt til at flytte fra hus og hjem og nogenlunde kan opretholde sin levestandard – og at der findes forskellige arbejdsmarkedspolitiske ordninger, der kan hjælpe én tilbage på arbejdsmarkedet igen.

Foruden at sikre Danmark et fleksibelt arbejdsmarked og en sund økonomi, har den danske flexicity-model også medvirket til at sikre en høj jobtilfredshed blandt de danske lønmodtagere. Ifølge Eurostats "Quality of life"-rapport fra 2015 er Danmark et af de lande, hvor allerflest angiver, at de er meget tilfredse med deres arbejde. Samtidig er der få, der har en lav grad af tilfredshed. Ud fra spørgeskemaundersøgelserne har Eurostat lavet et indeks over, hvor tilfredse europæerne er med deres arbejde på en skala fra 0 til 10. Tilfredshedsindekset er gengivet i figur 3.

Som det ses, ligger Danmark absolut i den høje ende, når det kommer til jobtilfredshed – kun overgået af Finland. Ifølge Eurostat er der en direkte sammenhæng mellem jobtilfredsheden, og hvordan strukturerne på arbejdsmarkedet er skruet sammen – herunder hvor let det er at fyre og hyre, og hvor let det er at skifte job. Lønmodtagernes følelse af jobsikkerhed og deres muligheder for at finde job har altså stor betydning for, hvor tilfredse de er. Figur 3 indikerer, at den danske arbejdsmarkedsmode på disse punkter klarer sig markant bedre end i mange andre lande.

Figur 3. Jobtilfredshed i en række EU-lande

Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

Tid til at få proportioner ind i debatten

Debatten om overførselsmodtagere handler ofte om, at der er alt for mange på overførsler og for få, der arbejder, sammenlignet med andre lande – og at mange arbejdsløse hellere vil være på overførsler end i job. Denne opfattelse stemmer imidlertid ikke overens med virkeligheden. Selv om der måske er flere på overførsler i Danmark end i andre lande, er der også flere i job. Samtidig er danskerne nogle af dem, der er mest tilfredse med at arbejde sammenlignet med det øvrige EU. Der er således ikke noget, der tyder på, at danskerne skulle være særligt dovne eller glade for at være på overførsler. At det har været svært for arbejdsløse at finde job under krisen, hænger for langt de flestes vedkommende snarere sammen med, at der har været relativt få job at få. Danmark har lidt store jobtab under krisen – og mange af disse job er kommet igen.

Hvad der er et passende niveau for antallet af overførselsmodtagere er svært at svare på. De seneste tyve år har der dog været en nedadgående tendens i antallet og andelen af personer på overførselsindkomst – modsat det billede, der ofte tegnes i den offentlige debat.

Det er naturligvis altid på sin plads at diskutere, hvordan vi bedst får landets arbejdsløse i job. Arbejdsløse skulle helst ikke forblive arbejdsløse – heller ikke de "ikke-arbejdsmarkedsparete" af dem. Med aktiv arbejdsmarkedspolitik er hensigten netop at hjælpe folk på kanten af arbejdsmarkedet til at få en uddannelse, sprogundervisning, struktur på hverdagen eller hvad de ellers behøver hjælp til, så de senere kan komme i job. Det er imidlertid vigtigt, at den aktive arbejdsmarkedspolitik fokuserer på den enkeltes behov frem for at skære alle arbejdsløse over én kam.

Derudover er det vigtigt, at de senere års tendens til at skære i overførselsindkomsterne ikke tager overhånd. Et veludbygget sikkerhedsnet er fundamentet for et fleksibelt og mobilt arbejdsmarked. Og netop sikkerhed og de mange jobåbninger bidrager til, at danskerne er et af de mest tilfredse folkefærd, når det kommer til jobtilfredshed.